

WERELDWIJZER

**ECUADOR EN DE
GALÁPAGOSEILANDEN**

ARNO LUFT

INHOUD

Voorwoord	9	PRAKTISCHE INFORMATIE	71
Dankwoord	12	Van A tot Z	71
ACHTERGRONDEN	13	BEZIENSWAARDIGHEDEN	117
Geschiedenis	13	Inleiding	117
Preceramische periode	13	De Sierra	119
Formatieve culturen	13	Tulcán	123
Periode van regionale ontwikkeling	14	Ibarra	128
Integratieperiode	17	Otavalo	132
Overheersing door de Inca's	17	Cotacachi	141
De conquistadores	20	Cayambe	142
De vrijheidsstrijders	23	Quito	144
Onafhankelijkheid	25	Geschiedenis	146
De 20 ^e eeuw	25	Bezienswaardigheden	150
Recente politiek	26	Musea en monumenten	158
Economie	29	Feestdagen	161
Geologie en klimaat	33	Wandelen en winkelen	162
Geologie	33	Excursies vanuit Quito	172
Het klimaat	41	Papallacta	177
De beste reistijd	43	Latacunga	181
Bevolking	44	Saquisilí	185
Een mozaïek van rassen	44	Pujilí	186
Indianen	45	Chughchilán	186
Mestiezen	57	Quilotoa	187
Overige bevolkingsgroepen	57	Zumbahua	189
Kunst en cultuur	57	Ambato	191
Kunst uit de precolumbiaanse periode	57	Salasaca	193
Alles voor de zon	58	Baños	193
De blanken en hun Europese god	58	Riobamba	200
Kunst als politiek wapen	59	Alausí	209
Kunstnijverheid	61	Ingapirca	212
Huidig kunstbeleid	62	Cuenca	215
Flora en fauna	62	Geschiedenis	215
De biologische geschiedenis	62	Bezienswaardigheden	218
Ecosystemen	64	Musea	220
Natuurbescherming	67	Feestdagen	222
		Excursies vanuit Cuenca	224
		Saraguro	227
		Loja	229
		Vilcabamba	231

De Costa	233	De Galápagoseilanden	309
San Lorenzo	236	Las Islas Encantadas	309
Limones	238	Sintels en as	312
Borbón	238	Zeestromen en klimaat	313
San Miguel	239	De geschiedenis van de eilanden	315
Esmeraldas	240	De betekenis van de eilanden	320
Santo Domingo de los Colorados	242	Evolutie op de Galápagoseilanden	321
Atacames	243	Bedreiging en bescherming	324
Súa	244	Dieren- en plantenwereld	334
Same	245	Reptielen	342
Muisne	246	Zoogdieren	348
Cojimíes	247	Vogels	351
Pedernales	247	Vissen en ongewervelde dieren	361
Canoa	248	Planten	364
San Vicente	248	Naamgeving	367
Bahía de Caráquez	249	De eilanden	368
Portoviejo	252	Baltra	368
Quevedo	253	Bartolomé (Bartholomew)	369
Manta en Tarqui	254	Daphne	369
Montecristi	256	Española (Hood)	370
Puerto López	262	Fernandina (Narborough)	370
Salango	263	Floreana (Santa Maria of Charles)	371
Montañita	263	Genovesa (Tower)	372
Manglaralto	264	Isabela (Albemarle)	373
Valdivia	265	Isla Mosquera	376
La Libertad	265	Marchena (Bindloe)	376
Salinas	265	North Seymour	376
Playas	267	Pinta (Abingdon)	376
Guayaquil	267	Pinzon (Duncan)	377
Geschiedenis	268	Plazas	377
Bezienswaardigheden	270	Rábida (Jervis)	377
Musea	275	San Cristóbal (Chatham of Progreso)	378
Feestdagen	276	Santa Cruz (Indefatigable of Chavez)	379
Excursies vanuit Guayaquil	279	Santa Fé (Barrington)	383
Machala	279	Santiago (James of San Salvador)	384
Huaquillas	280	Sombrero Chino	386
De Oriente	281	Woordenlijst	387
De groene longen van de wereld	284	Over de auteur	391
Lago Agrio	292	Register	393
Coca	294		
Baeza	298		
Tena	299		
Misahualli	300		
Puyo	303		
Macas	305		

nen vele plantages. De teloorgang van cacao als exportproduct verliep erg snel. Opmerkelijk is wel dat juist de laatste jaren de cacao-exporten weer zijn toegenomen en nu zelfs belangrijker zijn dan die van koffie.

Garnalenteelt

De kweek van garnalen vindt in Ecuador vooral plaats in het zuidelijke deel van het kustgebied. In gigantische bassins waar zeewater door wordt gepompt, worden garnalenlarven opgekweekt tot 'exportformaat'. De opbrengst van de garnalenteelt is de laatste jaren spectaculair gestegen en Ecuador is inmiddels de vierde garnalenproducent ter wereld. In 2006 bedroegen de totale inkomsten iets meer dan 700 miljoen U.S. dollar.

Heel veel groei lijkt er echter niet meer in te zitten. De teelt vindt vaak plaats in mangrovegebieden. De bossen worden gerooid en waterwegen zo gekanaliseerd dat er kweekbassins ontstaan. De ironie wil echter dat de garnalenlarven – de voornaamste grondstof van de industrie – geboren worden in de mangrovebossen en indien te veel mangroven gerooid worden, zal dit uiteindelijk leiden tot een stagnatie in de aanvoer van larven. Een ander probleem waar de garnalenteelt mee te maken heeft, is de verontreiniging van rivieren (en het water in de kweekbassins) door bovenstrooms gelegen bananenplantages.

Toerisme

Als laatste economische activiteit noemen we hier het toerisme. Zoals bijna alle Latijns-Amerikaanse landen tracht ook Ecuador de laatste decennia toeristen te lokken. Dat is Ecuador goed afgegaan, zeker begin jaren negentig toen Peru door de guerrilla-activiteiten van het Lichtend Pad weinig toeristen trok. De weidse landschappen van de Andes met z'n kleurrijke indiaanse bevolking, de stranden aan de Stille Oceaan, het regenwoud van de Oriente en natuurlijk de Galápagoseilanden vormen belangrijke toeristische attracties. Een groot voordeel van Ecuador als reisbestemming is dat al deze uiteenlopende gebieden op relatief korte afstand van elkaar te vinden zijn. Tussen 2003 en 2007 steeg het aantal internationale bezoekers in Ecuador van 760.000 naar 940.000. De uitgaven van die toeristen stegen in dezelfde periode van \$408.000 tot \$640.000.

GEOLOGIE EN KLIMAAT

Geologie

Het meest bepalende aspect van het Ecuadoriaanse landschap is het Andesgebergte. De krachten die ten grondslag liggen aan de vorming van gebergtes stoppen echter, net als de gebergtes zelf, niet bij landsgrenzen. Daarom geven we eerst een korte inleiding over de geologie en het ontstaan van Zuid-Amerika en de Andes. De ontstaansgeschiedenis verklaart tevens het huidige geografische aanzicht van Ecuador. Het ontstaan van de Galápagoseilanden wordt in het desbetreffende hoofdstuk beschreven.

Algemene geologie

Door geologen wordt de aarde grofweg ingedeeld in drie verschillende lagen. Het centrale deel is de kern; een vaste steenmassa met een temperatuur van ongeveer 3000 °C. Op een diepte van ongeveer 3000 kilometer gaat de kern over in de mantel die doorloopt tot direct onder de aardkorst. Deze is enigszins vloeibaar. Vanaf ongeveer 200 kilometer onder het aardoppervlak wordt het gesteente weer vaster. Het vaste omhulsel van de aarde dat wordt gevormd door de buitenste laag van de mantel en de aardkorst wordt lithosfeer genoemd. De brokstukken waaruit de lithosfeer is samengesteld drijven dus op een vloeibare laag die zowel horizontale als verticale bewegingen toestaat. De buitenste schil van de aarde is de aardkorst. Onder de continenten is de gemiddelde dikte van de aardkorst 40 kilometer en het gesteente waaruit de continenten zijn opgebouwd is relatief licht. Daarom drijven de continenten op de aardmantel als ijsschotsen op het water. Onder de oceanen is de gemiddelde dikte van de korst slechts zeven kilometer. De oceaانبodem bestaat voornamelijk uit basalt en is veel zwaarder dan de continentale korst. In verhouding tot het formaat van de aarde is de korst flinterdun. Ter indicatie: de aardkorst verhoudt zich tot de aarde als een schil tot een appel. In tegenstelling tot die schil is de aardkorst geen aaneengesloten stuk, maar een lappendeken van losse plakken (schollen) die van positie veranderen ten opzichte van elkaar.

ECUADOR, PROFIEL

PRAKTISCHE INFORMATIE

VAN A TOT Z

Alarm

In geval van nood kan in Quito met de onderstaande telefoonnummers worden gebeld:

Het algemene alarmnummer is 911 en de politie 101. De speciale toeristenpolitie is te bereiken op nummer 02-2543983. Hun hoofdkwartier zit op de hoek van Roca en Reina Victoria. Het is meestal geen noodzaak, maar het verdient wel aanbeveling om in geval van calamiteiten ook het consulaat of de ambassade in te lichten.

Ambassades en consulaten

- **Nederlandse ambassade**, Edificio WTC, Av. 12 de Octubre 1942 y -Cordero, Quito. ☎02-2229229 / 2525461, www.embajadadeholanda.com. Openingsuren ma.-do. 8.30 tot 13.00 uur en 14.00 tot 17.30 uur. op vrijdag tot 15.30 uur.
- **Nederlands consulaat in Guayaquil**, Quisquis 1502 y Tulcán, 1e verdieping, oficina 101. ☎04-2280156, holandgye@ecua.net.ec. Openingsuren ma.-vr. 9.00 tot 13.00 uur.
- België heeft geen ambassade in Ecuador. Politieke, consulaire, economische en handelszaken vallen onder bevoegdheid van de Belgische ambassade in Lima. Adres: Av. Angamos Oeste 380, Miraflores, Lima. ☎00-51-1-2417566, lima@diplobel.org.
- **Boliviaanse ambassade**, Av. Eloy Alfaro 2432 y Fernyo Aylarza, Quito. ☎02-2446652

- **Colombiaanse ambassade**, Colón 1133 y Av. Amazonas, Quito. ☎02-2222486 / 2219692
- **Peruaanse ambassade**, Av Rep de El Salvador 495 and Irlanda, Quito. ☎02-2468410 / 2468411.
- **Ecuadoriaanse ambassade in Nederland**, Koninginnegracht 84, 2514 AJ, Den Haag. ☎070-3463753
- **Ecuadoriaanse ambassade in België**, Louisalaan 363, 1050, Brussel. ☎02-6443050 / 6442813

Iedere Nederlander die in de problemen is gekomen en bemiddeling zoekt, kan een beroep doen op de Nederlandse ambassade. Voor Belgische reizigers is er de Belgische ambassade. Directe financiële hulp kan niet worden gegeven. Wel kan worden bemiddeld tussen banken in Nederland en Ecuador.

Bij verlies of diefstal van paspoort, toeristenkaart of andere identiteitsbewijzen kan de ambassade vaak snel en goed helpen. Een kopie van de originelen kan in zo'n geval de afhandeling zeer bespoedigen. Neem dus altijd kopieën van belangrijke papieren mee en bewaar die op een andere plaats dan de originelen. Een andere goede tip is om een scan van je paspoort in je mailbox te zetten.

Apotheken

Zie: medische aspecten.

Artsen

Zie: medische aspecten.

Oleas-Berge berghut, genoemd naar drie Ecuadoriaanse klimmers die in 1974 op de berg omkwamen. Afhankelijk van de weersomstandigheden en het type auto is de berghut bereikbaar per jeep. In de hut kan worden gekookt, er is elektriciteit en er is een haard. Voor noodgevallen kan gebruik worden gemaakt van een radioverbinding. Wat minder bekend is van de Cayambe, is dat op deze berg de evenaar zijn hoogste punt bereikt. Op Cayambe kun je op de evenaar in de eeuwige sneeuw zitten.

QUITO

Bloemrijke binnenpleintjes

De Ecuadoriaanse hoofdstad is een stad met een rijk verleden. Quito bestond al voordat Ecuador door de Inca's werd bezet. De belangrijkste invloed op het huidige karakter van de stad hadden echter de Spanjaarden, die de stad na de verovering geheel herbouwden. In folders en reisgidsen wordt Quito vaak in de meest lyrische bewoordingen beschreven. Het onderstaande citaat is een eigen vertaling van de tekst uit een Ecuadoriaanse promotiefolder met de titel Ecuador has more.

'... de smalle klinkerstraatjes van de oude stad bijvoorbeeld. Zij zijn vol met historie; bezaaid met ruime pleinen; volgepakt met verkopers van fruit, ijs en chocolade; opgefleurd door bloemenverkopers. Als men dan van het steilste stuk van de oudste straat, La Ronda, naar beneden slentert, krijgt men het gevoel in de zestiende eeuw te zijn beland. Een stad van terracotta daken, witgekalkte muren en zware houten deuren met traliewerk die zicht bieden op bloemrijke binnenpleintjes met fonteinën.'

Iemand die met deze beschrijving in z'n hoofd op zoek ging in koloniaaal Quito, liep het gevaar teleurgesteld te worden. De koloniale pracht en praal lag gedurende decennia verscholen onder dikke lagen moderne tijd. De witte muren waren volgekalkt met politieke leuzen en hadden hun sprankelend wit ingeruild voor vaalgrijs. De mestiezen en indiaanse straathandelaren maakten de stad levendig maar ook vuil en op hun gezichten stond de armoede te lezen. Koloniaal Quito was een prachtige stad, maar een stad die zeer te lijden had onder verpaupering en verval. De laatste jaren heeft koloniaal Quito echter een ware metamorfose ondergaan. De muren zijn voor het overgrote deel weer sprankelend wit, het vuil is van de straten verdwenen. 's Avonds wordt de sfeer verhoogd doordat een aantal van de mooiste gebouwen zoals de San Francisco kerk, La Compañía, Santo Domingo en ook de Virgen op de Panecillo spectaculair worden uitgelicht. Tijdens de onveilige jaren waren bijna alle goede hotels uit koloniaal Quito verdwenen maar de laatste jaren zijn er weer verschillende goede hotels bij gekomen met als klapper natuurlijk het 'over-de-top-luxe' Plaza Grande hotel aan het Plaza de Independencia. Ook de veiligheidssituatie is zeer verbeterd door de aanwezigheid van meer bewakers en politie op straat. Quito mag de burgermeester die verantwoordelijk is voor de 'rehabilitatie' van de oude stad wel dankbaar zijn. Het was eigenlijk ook te gek voor woorden dat in een stad met zo'n

dieren met als enig verdedigingsmiddel de vlucht. Als je ze van dichtbij bekijkt en eenmaal overtuigd bent van hun vriendelijke aard, ga je er heel anders naar kijken. Ze lijken dan een beetje op een jochie van drie met punkkieren; het vervaarlijke uiterlijk werkt clownesk, omdat er geen echte dreiging van uitgaat.

Het voedsel van zeeleguanen bestaat uit zeewieren en algen die op rotsen groeien. De kleinere dieren halen hun voedsel in de getijdzone, maar de grotere exemplaren kunnen tot tien meter diep duiken en een halfuur onder water blijven. Zeeleguanen zijn de enige hagedissen die voedsel uit zee halen en ze hebben voor dat gedrag een paar speciale aanpassingen: een platte staart, een donkere kleur en een bijzondere klier in de neus.

De staart is zijdelings afgeplat en wordt bij het zwemmen gebruikt als peddel en roer. De donkere kleur speelt een rol bij het handhaven van een goede lichaamstemperatuur. Tijdens het zoeken naar voedsel kan de lichaamstemperatuur wel twintig graden dalen omdat reptielen geen inwendig systeem hebben om hun lichaamstemperatuur constant te houden. De zon is hun enige warmtebron en door de donkere huid kunnen ze na afkoeling sneller opwarmen.

Zeeleguanen lijken chronisch verkouden; met grote regelmaat zie je ze niezen, waarbij ze voorkeur schijnen te hebben voor momenten dat een dure camera binnen hun 'niesbereik' is. Met verkoudheid heeft dit niets te maken, het is een aanpassing aan het leven in de zee. Dieren die in zee leven krijgen meer zout binnen dan hun lichaam kan gebruiken en dat zout moeten ze kwijt zien te raken. Over het algemeen zijn hagedissen, net als de mens, hiertoe niet in staat; drinkt een mens zeewater dan wordt de dorst alleen maar erger omdat het zout uit het zeewater niet

Zeeleguaan

kan worden uitgescheiden. Zeeleguanen raken het overtollige zout kwijt via een speciale klier in hun neus. De klier produceert een zoutoplossing die meer zout bevat dan zeewater en door het niezen bevrijdt de leguaan zich van dit afval. Dankzij deze neusklier kan de zeeleguaan zijn dorst lessen met zeewater.

Zeeleguaan op de kust bij Puerto Egas

Landleguaan

De landleguanen van de Galápagoseilanden worden meestal als één soort behandeld; wetenschappelijk gezien is dat echter niet correct. De landleguanen van het eiland Santa Fé (*Conolophus pallidus*) behoren tot een andere soort dan de landleguanen op de andere eilanden (*Conolophus subcristatus*). Ze lijken qua uiterlijk en gedrag veel op elkaar en ook wij behandelen ze daarom als één soort. De landleguaan heeft een levensstijl die meer gelijkenis vertoont met de leguanen van het continent en ook de uiterlijke gelijkenissen zijn groter. Het is een van de soorten die het meest hebben geleden onder de komst van de mens. Het onderstaande citaat van Charles Darwin maakt dat duidelijk.

'Ik kan niet op overtuigender wijze getuigen van hun grote aantal, dan door te vertellen dat toen we op James waren achtergelaten, we lange tijd moesten zoeken naar één plekje vrij van hun holen om onze tent op te zetten.'

De landleguanen zijn sindsdien zo drastisch in aantal achteruitgegaan, dat nu dieren in gevangenschap moeten worden gekweekt om de soort voor uitsterven te behoeden.

Landleguanen worden wat groter dan zeeleguanen en zijn eveneens planteneters. Net als de zeeleguaan is ook de landleguaan een afschrikwekend bestje. Het uiterlijk van de landleguaan is weliswaar vriendelijker, maar hun eetgewoonten zijn zo mogelijk nog stekeliger dan het uiterlijk van broer zeeleguaan. De voornaamste voedselbron is de schijfcactus waarvan de bladeren en vruchten met stekels en al worden verorberd. Landleguanen komen vooral voor op de droge eilanden en tijdens het droge seizoen vormen de stammen en bladeren van schijfcactus de

Landleguaan eet een cactusvijg

enige bron van zoet water. Voedsel- en waterbehoefte worden door het eten van de cactussen gedekt en voor dat supervoedsel worden een paar stekels op de koop toe genomen.

Overdag leeft de landleguaan boven de grond net als zijn twee grote passies: de cactussen en de zon. Door hun geelbruine kleur zijn ze in het dorre landschap uitstekend gecamoufleerd. 's Nachts trekt het dier zich terug in onderaardse holen. De holen worden door de leguanen zelf gegraven als schuil- of nestplaats. De zeeleguaan graaft ook holen, maar alleen om eieren te leggen.

Begin 2009 kwam er daarnaast plotseling het bericht dat een nieuwe leguanensoort is ontdekt op de Galápagoseilanden. Gabriele Gentile een Italiaanse onderzoeker nam bloedmonsters van de enigszins roze gekleurde leguanen die alleen voorkomen op de flanken van de vulkaan Wolf op het eiland Isabela. Deze wezen uit dat het om een aparte soort gaat die zich al zo'n vijf miljoen jaar geleden heeft afgesplitst van de andere 2 soorten landleguanen. Naar schatting telt de hele populatie van deze nieuwe soort niet meer dan 100 exemplaren waardoor de nieuw ontdekte soort gelijk ook een bedreigde status heeft.

Reuzenschildpadden

De reuzenschildpad (*Geochelone elephantopus*) is de ongekroonde koning van de Galápagoseilanden. De naam van de archipel is ook afkomstig van het oude Spaanse woord voor schildpad 'galapago'. Van de achttien schildpadrassen die eens op de eilanden leefden, zijn echter al vier rassen uitgestorven en met één ras gaat onvermijdelijk hetzelfde gebeuren. Lonesome George is de bijnaam van het enige nog levende mannetje van het schildpadras van Pinta. Hij leeft in gevangenschap bij het Charles Darwin Research Station. Lonesome George werd ontdekt op een moment dat al 65 jaar geen schildpadden op Pinta meer waren waargenomen en men dacht dat dit ras al was uitgestorven. Ondanks speurtochten op Pinta en een wereldwijde 'contactadvertentie' bij alle dierentuinen is geen vrouwtje meer aangetroffen en het moet dan ook worden aangenomen dat hij echt het laatst overgebleven individu van zijn soort is. George deelt zijn verblijf nu met twee vrouwtjes van het schildpadras van de vulkaan Wolf op Isabela, maar tot 2008 toonde hij geen enkele interesse in deze vrouwtjes maar in dat jaar kwam er plotseling het bericht dat parkrangers op de ochtend van 21 juli 2008 een nest met eieren had gevonden in het verblijf van Lonesome George. Het nest bestond uit 9 eieren waarvan er 4 al gebroken waren. 2 hadden barsten in de schaal maar 3 eieren waren volledig intact. Deze zijn daarna in broedmachines geplaatst maar helaas bleek

Reuzenschildpad in het hoogland van Santa Cruz